OPINIA RZECZNIKA GENERALNEGO
CHRISTINE STIX-HACKL
przedstawiona w dniu 11 maja 2006 r. [1]

I — Uwagi wprowadzające

1. Niniejsze postępowanie o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym, podobnie jak równolegle toczące się postępowanie w sprawie stwierdzenia uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego [2], dotyczy kwestii, w jakiej relacji znajdują się gwarancje dyrektywy 98/5/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 16 lutego 1998 r. mającej na celu ułatwienie stałego wykonywania zawodu prawnika w państwie członkowskim innym niż państwo uzyskania kwalifikacji [uprawnień] zawodowych [3] (zwaną dalej „dyrektywą") do przepisu krajowego, zgodnie z którym zagraniczni adwokaci ze Wspólnot Europejskich w celu wpisu na listę adwokatów przyjmującego państwa członkowskiego powinni poddać się egzaminowi ustnemu mającemu na celu potwierdzenie znajomości języka kraju państwa przyjmującego.

2. Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy ponadto wymogów dyrektywy w odniesieniu do krajowych środków odwoławczych w przypadku odmowy dokonania wpisu.

II — Ramy prawne

A — *Prawo wspólnotowe*

3. Zgodnie z art. 1 ust. 1 dyrektywy celem jej jest ułatwienie stałego wykonywania zawodu prawnika pracującego na własny rachunek lub jako pracownik najemny w państwie członkowskim innym niż to, w którym zostały nabyte uprawnienia zawodowe.

4. Zgodnie z art. 2 akapit pierwszy każdy prawnik ma prawo do stałego wykonywania działalności wymienionych w art. 5 w każdym innym państwie członkowskim, posługując się tytułem zawodowym uzyskanym w kraju pochodzenia.

5. Artykuł 3 dyrektywy regulujący rejestrację we właściwych organach stanowi:

„1. Prawnik, który chce wykonywać swój zawód w państwie członkowskim innym niż

1 — Język oryginału: niemiecki.
2 — Sprawa C-193/05 Komisja przeciwko Luksemburgowi.
3 — Dz.U. L 77, str. 36.

państwo, w którym zdobył kwalifikacje [nabył uprawnienia] zawodowe, jest zobowiązany do zarejestrowania się we właściwych organach tego państwa członkowskiego.

2. Właściwe organy przyjmującego państwa członkowskiego dokonują rejestracji prawnika po okazaniu im zaświadczenia o jego rejestracji we właściwych organach państwa członkowskiego pochodzenia. Mogą one także wymagać, aby zaświadczenie to, wydane przez właściwe organy państwa członkowskiego pochodzenia, nie było wydane wcześniej niż trzy miesiące od daty jego przedłożenia. Informują one o tej rejestracji właściwe organy w państwie członkowskim pochodzenia.

3. Do celów ust. 1:

— w Zjednoczonym Królestwie i Irlandii adwokaci działający z użyciem tytułu zawodowego innego niż używane w Zjednoczonym Królestwie i Irlandii wpisują się bądź przy organie właściwym dla zawodu »barrister« lub »advocate«, bądź przy organie właściwym dla zawodu »solicitor«.

— w Wielkiej Brytanii organami właściwymi dla irlandzkiego zawodu »barrister« są organy właściwe dla zawodu »barrister« lub »advocate«, a dla irlandzkiego zawodu »solicitor« właściwe organy dla zawodu »solicitor«,

— w Irlandii organami właściwymi dla zawodu »barrister« lub »advocate« ze Zjednoczonego Królestwa są organy właściwe dla zawodu »barrister«, zaś dla zawodu »solicitor« ze Zjednoczonego Królestwa organy właściwe dla zawodu »solicitor«.

4. W przypadku gdy właściwe organy przyjmującego państwa członkowskiego ogłaszają zarejestrowane u nich nazwiska prawników, to ogłaszają one również nazwiska prawników zarejestrowanych na mocy niniejszej dyrektywy".

6. Artykuł 5 dyrektywy regulujący obszar działalności stanowi:

„1. Z zastrzeżeniem ust. 2 i 3 prawnik wykonujący swoją działalność, posługując się tytułem zawodowym uzyskanym w kraju pochodzenia, prowadzi ten sam rodzaj działalności zawodowej, co prawnik wykonujący swoją działalność, posługując się tytułem zawodowym obowiązującym w przyjmującym państwie członkowskim, w szczególności może udzielać konsultacji prawnych wchodzących w zakres prawa państwa członkowskiego swego pochodzenia, prawa wspólnotowego, prawa międzynarodowego i prawa przyjmującego państwa członkowskiego. W każdym przypadku przestrzega on zasad procedury mającej zastosowanie w sądach krajowych.

2. Państwa członkowskie, które dopuszczają na swoim obszarze określoną kategorię prawników do wystawiania dokumentów zezwalających na zarządzanie majątkami osób zmarłych lub dotyczących ustanowienia lub przeniesienia praw na nieruchomości, których wystawianie w innych państwach członkowskich jest zarezerwowane dla zawodów innych niż zawód prawnika, mogą wyłączyć te rodzaje działalności prawnika wykonującego swoją działalność, posługując się tytułem zawodowym uzyskanym w kraju pochodzenia, wydanym w jednym z tych ostatnich państw członkowskich.

3. Dla wykonywania działalności polegającej na reprezentowaniu i obronie klienta przed sądem, o ile prawo przyjmującego państwa członkowskiego zastrzega te rodzaje działalności dla prawników wykonujących swoją działalność, posługując się tytułami zawodowymi obowiązującymi w tym państwie, może przyjmujące państwo członkowskie narzucić prawnikom wykonującym swoją działalność posługując się tytułem zawodowym uzyskanym w kraju pochodzenia, współdziałanie z prawnikiem wykonującym swoją działalność w danym sądzie i który w danym przypadku byłby odpowiedzialny wobec tego sądu, albo też z »prawnikiem-zastępcą sądowym« [urzędnikiem uprawnionym do reprezentowania stron] pracującym w tym sądzie.

Niemniej jednak w celu zapewnienia dobrego funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości państwa członkowskie mogą ustalić szczególne zasady dostępu do sądów najwyższych, takie jak odwołanie się do prawników specjalistów".

7. Artykuł 9, regulujący natomiast uzasadnienie określonych decyzji dotyczących rejestracji i przysługujących od nich środków odwoławczych, stanowi:

„Decyzje odmowy dokonania rejestru [rejestracji] określonego [określonej] w art. 3 lub wykreślenie [tej rejestracji], a także decyzje nakładające sankcje dyscyplinarne, powinny być uzasadnione.

Przeciwko tym decyzjom można wnieść środek odwoławczy [przysługuje droga sądowa], zgodnie z przepisami [na podstawie] prawa krajowego".

B — *Prawo krajowe*

8. Właściwe regulacje reżimu językowego znajdują się w loi du 24 février 1984 sur le régime des langues (ustawie z dnia 24 lutego 1984 r. o reżimie językowym, zwanej dalej „ustawą z 1984 r.") [4].

9. Zgodnie z jej art. 2 ustawy i rozporządzenia wykonawcze, wydawane na ich podstawie, redagowane są w języku francuskim. Pozostałe rozporządzenia mogą być również redagowane w innym języku. W każdym przypadku wersja językowa, w której sporządzono akt, uważana jest za autentyczną.

10. Zgodnie z art. 3 ustawy z 1984 r. w postępowaniu administracyjnym i sądowym używa się języka francuskiego, niemieckiego lub luksemburskiego, z zastrzeżeniem przepisów szczególnych.

4 — *Mémorial* A nr 16, z dnia 24 lutego 1984 r., str. 196.

11. Za ustawę mającą na celu transpozycję dyrektywy do prawa Wielkiego Księstwa Luksemburga uważa się ustawę z dnia 13 listopada 2002 r. [5], zmieniającą niektóre przepisy prawa luksemburskiego [6].

12. Zgodnie z art. 8 ust. 3 ustawy z 1991 r., w brzmieniu nadanym art. 14 ustawy z 2002 r., lista adwokatów obejmuje cztery części: część I (adwokaci spełniający warunki określone w art. 5 tzn. wpis, oraz określone w art. 6 dotyczące wpisu i ślubowania, oraz którzy zdali egzamin końcowy przewidziany ustawą), część II (adwokaci spełniający warunki określone w art. 5 i 6), część III i część IV (adwokaci posługujący się tytułem zawodowym uzyskanym w państwie pochodzenia).

13. Dalsze przepisy prawa krajowego znajdują się w *załączniku* do niniejszej opinii.

III — Okoliczności faktyczne, postępowanie przed sądem krajowym i pytania prejudycjalne

14. Graham J. Wilson, obywatel Zjednoczonego Królestwa, ma tytuł barristera i jest członkiem Honourable Society of Gray's Inn oraz adwokatury Anglii i Walii od 1975 r. Wykonuje zawód adwokata w Luksemburgu od 1994 r.

15. W dniu 29 kwietnia 2003 r. G.J. Wilson został wezwany przez Conseil de l'ordre des Avocats du Barreau du Luxembourg (radę adwokacką, zwaną dalej „Conseil de l'ordre") na egzamin językowy, o którym mowa w art. 3 ust. 2 ustawy z 2002 r.

16. W dniu 7 maja 2003 r. G.J. Wilson stawił się na egzamin w towarzystwie adwokata luksemburskiego. Conseil de l'ordre nie dopuściła do jego udziału w rozmowie.

17. Pismem datowanym na 14 maja 2003 r. Conseil de l'ordre doręczyła G.J. Wilsonowi decyzję o odmowie wpisania go w części IV listy adwokatów, uzasadniając to tym, że Wilson odmówił złożenia ustnego egzaminu bez udziału swojego adwokata oraz że z tego względu Conseil de l'ordre nie jest w stanie ocenić umiejętności językowych G.J. Willsona.

5 — *Mémorial* A nr 140, z dnia 17 grudnia 2002 r., str. 3202.

6 — Ustawa z dnia 10 sierpnia 1991 r. o zawodzie adwokata, zwana dalej „ustawą z 1991 r.", *Mémorial* A nr 58, z dnia 27 sierpnia 1991 r., str. 1110, i ustawa z dnia 31 maja 1999 r.

18. W piśmie tym Conseil de l'ordre poinformowała G.J. Wilsona, że zgodnie z art. 26 ust. 7 ustawy z 1991 r. od decyzji tej przysługuje odwołanie, które należy wnieść do Conseil disciplinaire et administratif.

19. Wilson wniósł jednak skargę do sądu administracyjnego, uzasadniając to w ten sposób, że przewidziany środek odwoławczy w postaci odwołania do komisji dyscyplinarnej i administracyjnej nie odpowiada ani wymogom prawa wspólnotowego, ani wymogom art. 6 europejskiej Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności (EKPC), a zatem ze względu na podstawie kompetencji ogólnej to sąd administracyjny powinien orzekać w danej sprawie.

20. Postanowieniem z dnia 13 maja 2004 r. sąd administracyjny uznał się jednak za niewłaściwy.

21. W dniu 22 czerwca 2004 r. Wilson złożył odwołanie w Cour administrative, który uważa za konieczne dokonanie wykładni art. 9 ust. 2 dyrektywy 98/5 w przedmiocie orzeczenia o właściwości sądu administracyjnego, a tym samym jego własnej właściwości. Ponadto poddaje on w wątpliwość zgodność przedstawionego egzaminu językowego z gwarancjami tej dyrektywy.

22. W związku z powyższym Cour administrative, postanowieniem z dnia 7 grudnia 2004 r., zawiesił postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:

„1. Czy art. 9 dyrektywy 98/5 mającej na celu ułatwienie stałego wykonywania zawodu prawnika w państwie członkowskim innym niż państwo uzyskania kwalifikacji [uprawnień] zawodowych należy interpretować w ten sposób, że wyklucza on procedurę odwoławczą tego rodzaju jak ustanowiona w ustawie z dnia 10 sierpnia 1991 r. w brzmieniu nadanym ustawą z dnia 13 listopada 2002 r.?

2. W szczególności czy odwołanie do organów tego rodzaju jak komisja dyscyplinarna i administracyjna oraz odwoławcza komisja dyscyplinarna i administracyjna »dstanowi „drogę sądową na podstawie prawa krajowego« w rozumieniu art. 9 dyrektywy 98/5 i czy art. 9 należy interpretować w ten sposób, że wyklucza on drogę odwoławczą wymagającą wniesienia sprawy do organu tego rodzaju przed zwróceniem się, w kwestiach prawnych, do »sądu« w rozumieniu art. 9?

3. Czy właściwe organy państwa członkowskiego mogą uzależnić prawo adwokata pochodzącego z państwa członkowskiego do stałego wykonywania zawodu adwokata z użyciem tytułu zawodowego uzyskanego w kraju pochodzenia w obszarach działalności określonych

w art. 5 dyrektywy [98/5] od wymogu znajomości języków używanych w tym państwie członkowskim?

4. W szczególności czy właściwe organy mogą uzależnić prawo wykonywania zawodu od uzyskania przez adwokata pomyślnego wyniku egzaminu językowego przeprowadzanego we wszystkich (lub kilku) spośród trzech podstawowych języków używanych w przyjmującym państwie członkowskim w celu umożliwienia właściwym organom zbadania znajomości przez adwokata wszystkich trzech języków, a jeżeli tak, to czy i jakie gwarancje proceduralne winny być zapewnione?".

IV — W przedmiocie pytania pierwszego i drugiego: ochrona sądowa

A — *W przedmiocie dopuszczalności*

23. Ordre des avocats du barreau de Luxembourg (zwany dalej „Ordre des avocats") oraz rząd luksemburski uznają pierwsze dwa pytania za niedopuszczalne., natomiast Komisja za niedopuszczalne uznaje pytanie drugie.

24. Zdaniem Ordre des avocats Trybunał nie ma kompetencji do dokonania wykładni art. 9 dyrektywy w świetle luksemburskiego prawa. Ponadto postanowienie odsyłające w przedmiocie pierwszego pytania nie zawiera wystarczających informacji.

25. Rząd luksemburski uważa dokonywanie wykładni art. 9 dyrektywy za zbyteczne, ponieważ w tym zakresie chodzi o zadanie sądu krajowego, który powinien ustalić, kto jest właściwy do rozpoznania odwołania.

26. Zdaniem Komisji pytanie drugie jest niedopuszczalne z powodu niewystarczających informacji.

27. Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Trybunału, Trybunał nie może odpowiadać na zadane przez sąd krajowy pytanie, jeżeli jest oczywiste, że wykładnia lub ocena ważności normy wspólnotowej, o którą zwraca się sąd krajowy, pozostaje w sposób

oczywisty bez związku ze stanem faktycznym czy przedmiotem postępowania przed sądem krajowym lub też gdy problem ma charakter hipotetyczny, lub gdy Trybunał nie dysponuje informacjami co do okoliczności faktycznych i prawnych niezbędnymi do udzielenia użytecznej odpowiedzi na pytania, które zostały mu postawione [7].

28. O ile informacje dotyczące przepisów znajdujących zastosowanie w sporze zawisłym przed sądem krajowym są dość skąpe, to jednak z akt sprawy można uzyskać wystarczające wskazówki odnośnie do istotnych cech ochrony sądowej.

29. Ponadto można stwierdzić, że pożądana jest wykładnia przepisu prawa wspólnotowego, która w następstwie pozwala na ocenę zgodności przepisów krajowych z prawem wspólnotowym.

30. Sąd krajowy wnosi o dokonanie wykładni pojęcia „drogi sądowej na podstawie prawa krajowego" w rozumieniu art. 9 dyrektywy.

7 — Zobacz wyroki z dnia 15 grudnia 1995 r. w sprawie C-415/93 Bosman, Rec. str. I-4921, pkt 61, z dnia 9 marca 2000 r. w sprawie C-437/97 EKW i Wein & Co., Rec. str. I-1157, pkt 52, z dnia 13 lipca 2000 r. w sprawie C-36/99 Idéal tourisme, Rec. str. I-6049, pkt 20, z dnia 21 stycznia 2003 r. w sprawie C-318/00 Bacardi-Martini i Cellier des Dauphins, Rec. str. I-905, pkt 42, i z dnia 4 grudnia 2003 r. w sprawie C-448/01 EVN i Wienstrom, Rec. str. I-14527, pkt 76.

Odpowiedź na to pytanie jest konieczna w celu rozwiązania sporu, ponieważ pozwala na ocenę właściwości, w szczególności również sądu krajowego, do rozpoznania środków odwoławczych od decyzji Conseil de l'ordre. Oczywiście to do sądów luksemburskich będzie należało rozstrzygnięcie w przedmiocie samej właściwości.

31. Co się tyczy podziału kompetencji w postępowaniu o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym w trybie art. 234 WE, nie jest z pewnością zadaniem Trybunału dokonywanie ostatecznej oceny zgodności ochrony prawnej — zagwarantowanej według prawa luksemburskiego — z prawem wspólnotowym.

B — *Co do istoty*

1. Uwagi wstępne

32. W niniejszym postępowaniu pierwsze dwa pytania prejudycjalne dotyczą przewidzianego w Luksemburgu sytemu odwoławczego dotyczącego odmowy dostępu do adwokatury w Luksemburgu. W istocie cho-

dzi tu o kwestię ogólnej zgodności takiej regulacji z przepisami dyrektywy.

33. Podczas gdy pierwsze pytanie nawiązuje ogólnie do procedury odwoławczej z 1991 r., w brzmieniu zmienionym ustawą z 2002 r., oraz do art. 9 dyrektywy, to drugie pytanie odnosi się szczegółowo do instancji odwoławczych, to jest komisji dyscyplinarnej i administracyjnej, odwoławczej komisji dyscyplinarnej i administracyjnej, a także do bezpośredniego brzmienia art. 9 dyrektywy.

34. Mimo zróżnicowanych sformułowań treść obu pytań jest identyczna. W tych okolicznościach oba pytania prejudycjalne należy zbadać łącznie według następujących aspektów: ogólne wymogi prawa wspólnotowego dotyczące organizacji systemu odwoławczego; kryterium niezawisłości sądu; kryterium bezstronności sądu. Jako punkty odniesienia w niniejszym przypadku służą przede wszystkim art. 234 WE oraz art. 6 ust. 1 EKPC.

35. Wreszcie należy przypomnieć, że w ramach współpracy sądowej w postępowaniu o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym na sądzie krajowym ciąży obowiązek ustalenia i oceny okoliczności faktycznych sporu, podczas gdy zadaniem Trybunału jest dostarczenie sądowi krajowemu elementów wykładni prawa wspólnotowego, niezbędnych do rozstrzygnięcia konkretnego sporu [8].

2. W przedmiocie ogólnych wymogów dotyczących organizacji systemu odwoławczego

36. Artykuł 9 dyrektywy stanowi o „drodze sądowej na podstawie prawa krajowego". Krajowe organizacje zawodowe są wymienione np. w art. 6 ust. 2 dyrektywy, mimo to nie następuje ich bezpośrednie włączenie.

37. Z drugiej strony sformułowanie to nie musi oznaczać, że sąd w klasycznym rozumieniu musi zawsze rozstrzygać sprawy, zwłaszcza że odpowiednie prawo krajowe — jak w niniejszym przypadku — może przewidywać inne uregulowanie.

38. Zgodnie z orzecznictwem Trybunału przy braku właściwych uregulowań wspólnotowych w tym zakresie krajowy porządek prawny każdego państwa członkowskiego ma wskazać właściwy sąd i określić zasady proceduralne dotyczące środków prawnych służących ochronie jednostek wynikających

8 — Zobacz w szczególności wyroki z dnia 3 czerwca 1986 r. w sprawie 139/85 Kempf, Rec. str. 1741, pkt 12, z dnia 22 maja 1990 r. w sprawie 332/88 Alimenta, Rec. str. I-2077, pkt 9, i wyrok z dnia 11 kwietnia 2000 r. w sprawach połączonych C-51/96 i C-191/97 Deliège, Rec. str. I-2549, pkt 50.

z bezpośredniej skuteczności prawa wspólnotowego [9].

39. Jednakże należy zaznaczyć, iż reguły takie, po pierwsze, nie mogą być mniej korzystne niż te, które mają zastosowanie do podobnych spraw krajowych. W ramach podziału kompetencji między Trybunał i poszczególne sądy krajowe, zgodnie z art. 234 WE, zadaniem tych ostatnich jest ustalenie, czy praktyczne stosowanie spornych przepisów jest w rzeczywistości dyskryminujące [10].

40. Po drugie, reguły te nie mogą faktycznie uniemożliwiać czy nadmiernie utrudniać wykonywania uprawnień przewidzianych w prawie wspólnotowym. Dla zastosowania tej zasady każdą sprawę, w której powstaje pytanie, czy krajowy przepis proceduralny uniemożliwia lub nadmiernie utrudnia stosowanie prawa wspólnotowego, należy rozpatrywać w kontekście roli tego przepisu w systemie przepisów proceduralnych, jego rozwoju oraz cech charakterystycznych, na różnych etapach postępowania przed sądami krajowymi [11].

41. Wykładni art. 9 dyrektywy oraz ustawodawstwa luksemburskiego należy zatem dokonywać w świetle obu tych zasad.

42. Ponadto należy wskazać na genezę właściwego w tym przypadku przepisu dyrektywy. Ze względu na to, że sam przepis nie został zmieniony w procesie legislacyjnym można sięgnąć do uzasadnienia projektu Komisji jako wyrazu zamiaru prawodawcy wspólnotowego. W świetle tego uzasadnienia regulacja ta zmierza do przyznania minimalnych gwarancji [12]. Z tego względu zrozumiała jest zawężająca wykładnia pojęcia sądu w celu uwzględnienia interesu ochrony prawnej jednostki w odpowiednim stopniu.

3. W przedmiocie kryterium niezawisłości sądu

43. Przede wszystkim należy przeprowadzić analizę zagadnienia niezawisłości sądu w świetle traktatu.

44. Artykuł 234 akapit drugi WE nie zawiera definicji pojęcia sądu. Jednakże istnieją

9 — Wyroki z dnia 16 grudnia 1976 r. w sprawie 33/76 Rewe, Rec. str. 1989, pkt 5, z dnia 14 grudnia 1995 r. w sprawie C-312/93 Peterbroek, Van Campenhout & Cie, Rec. str. I-4599, pkt 12–14, i z dnia 30 września 2003 r. w sprawie C-224/01 Köbler, Rec. str. I-10239, pkt 47.

10 — Zobacz wyrok z dnia 12 lipca 1984 r. w sprawie 107/83 Klopp, Rec. str. 2971, pkt 14.

11 — Zobacz np. wyrok z dnia 19 lutego 2002 r. w sprawie C-309/99 Wouters i in., Rec. str. I-1577, pkt 108.

12 — Zobacz COM(1994) 572, wersja ostateczna.

pewne minimalne wymogi wspólnotowe stawiane przez Trybunał [13]. Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem przy ustalaniu, czy organ występujący z wnioskiem o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym ma charakter sądu w rozumieniu art. 234 WE, co jest wyłącznie kwestią wspólnotowego porządku prawnego, Trybunał kieruje się całością okoliczności sprawy, jak w szczególności podstawa prawna istnienia organu, jego stały lub tymczasowy charakter, obligatoryjny charakter jego jurysdykcji, kontradyktoryjność postępowania, stosowanie przez organ przepisów prawa oraz jego niezawisłość. Ponadto sądy krajowe mogą występować do Trybunału wyłącznie, jeżeli orzekają w ramach postępowania prowadzącego do rozstrzygnięcia o charakterze sądowym

45. W niniejszym przypadku problematycznym staje się, po pierwsze, kryterium niezawisłości, które stanowi najważniejszą cechą, odróżniającą sąd krajowy od organu administracji [14].

46. Zgodnie z powyższym chodzi o sąd, który działa w ogólnych ramach swoich zadań, rozstrzygając spory niezależnie oraz zgodnie z prawem, dla których jest właściwy zgodnie z ustawą. Ponadto pojęcie sądu zgodnie z jego istotą może oznaczać tylko organ, który wobec instancji, która wydała orzeczenie, stanowiące przedmiot skargi, ma cechę podmiotu trzeciego [15].

47. W tym przypadku właśnie to ostatnie budzi wątpliwości. Odmowa wpisu przez Conseil de l'ordre, składającą się z adwokatów wpisanych w części I listy, sprawdzana jest ponownie wyłącznie przez adwokatów wpisanych w części I listy. O ile z pewnością osoby, które powinny rozstrzygać sprawę niezawiśle, nie są tożsame z jedną ze stron sporu, w niniejszym przypadku z Conseil de l'ordre, to jednak nie mają w stosunku do niej statusu osób trzecich, lecz znajdują się one quasi w „tym samym obozie". Powiązania upatrywać można również w tym, że prezes luksemburskiej rady adwokackiej będący członkiem Conseil de l'ordre, jako „chef de l'ordre", zgodnie z art. 21 ustawy z 1991 r., znajduje się hierarchicznie ponad pozostałymi uczestniczącymi adwokatami.

48. W wyroku dotyczącym zamówień publicznych Trybunał nie zajął się bliżej

13 — Zobacz w tym temacie np. wyroki z dnia 30 czerwca 1966 r. w sprawie 61/65 Vaassen-Goebbels, Rec. str. 584, 602, i z dnia 31 maja 2005 r. w sprawie C-53/03 Syfait i in., Rec. str. I-4609, pkt 29.

14 — Wyrok z dnia 11 czerwca 1987 r. w sprawie 14/86 Pretore di Salò, Rec. str. 2545, pkt 7, oraz opinia z dnia 28 czerwca 2001 r. rzecznika generalnego D. Ruiza-Jaraba Colomera w sprawie C-17/00 De Coster, wyrok z dnia 29 listopada 2001 r., Rec. str. I-9445, pkt 17.

15 — Wyrok z dnia 30 marca 1993 r. w sprawie C-24/92 Corbiau, Rec. str. I-1277, pkt 15.

przesłanką statusu podmiotu trzeciego w relacji do stron rozstrzyganego sporu, kładąc główny nacisk na sposób wykonywanej działalności, a mianowicie że wykonywana jest ona niezależnie i na własną odpowiedzialność [16].

49. Powyższe wyjaśnić można następującymi okolicznościami wówczas rozstrzyganej sprawy, które nie występują w niniejszym przypadku: w tamtej sprawie, zgodnie z ustawą, komisja ds. kontroli zamówień publicznych występująca z odesłaniem prejudycjalnym wykonywała swoją działalność niezależnie i na własną odpowiedzialność. Tak samo członkowie izby zamówień publicznych byli niezawiśli i podlegali tylko ustawie. Uznano, że Deutsche Richtergesetz über die Nichtigkeit und Rücknahme der Berufung sowie über die Unabhängigkeit und Absetzbarkeit von Richtern (niemiecka ustawa o zawodzie sędziego) dotycząca unieważnienia powołania na stanowisko sędziego oraz odwoływania, a także niezawisłości i procedury pozbawiania stanowiska znajduje odpowiednie zastosowanie do urzędujących członków izb. Wreszcie bezstronność honorowych członków zagwarantowana była w ten sposób, że zgodnie z ustawą nie mogli zajmować się sprawami, w których sami uczestniczyli w wydawaniu decyzji o udzieleniu zamówienia lub w których są lub byli oferentami lub pełnomocnikami oferentów.

50. Zgodnie z powyższym okoliczność, że zgodnie z prawem luksemburskim członkowie sądów dyscyplinarnych nie mogą być równocześnie członkami Conseil de l'ordre, wydaje się nie wystarczać. W każdym razie podczas wykonywania mandatu powinni oni przynajmniej korzystać z zagwarantowanej ustawą niezawisłości sędziowskiej oraz nie mogą być odwołani [17]. Należy również stwierdzić, że brak jest szczególnych przepisów w sprawie wyłączenia i wstrzymania się od głosu członków sądu oraz ochrony przed bezprawnymi naruszeniami lub bezprawnym naciskiem ze strony organów administracji, np. poprzez ustawowo unormowaną niezależność od innych organów [18]. W tym zakresie nie wystarczy ogólna zasada nieinterwencji w działalność składu orzekającego w powiązaniu z obowiązkiem do wstrzymania się od głosu w celu zagwarantowania niezawisłości osobie rozstrzygającej spór. Co więcej, ten istotny warunek charakteru sądu musi być zagwarantowany organowi orzekającemu przez przepisy, z których jasno i jednoznacznie muszą wynikać powody wyłączenia i odwołania jego członków [19].

16 — Wyrok z dnia 17 września 1997 r. w sprawie C-54/96 Dorsch Consult, Rec. str. I-4961, pkt 34 i nast.; zobacz również opinię rzecznika generalnego D. Ruiza-Jaraba Colomera w sprawie C-17/00, ww. w przypisie 14, pkt 21.

17 — Zobacz w tym temacie wyroki z dnia 22 października 1998 r. w sprawach połączonych C-9/97 i C-118/97 Jokela i Pitkäranta, Rec. str. I-6267, pkt 20, i z dnia 2 marca 1999 r. w sprawie C-416/96 Eddline El-Yassini, Rec. str. I-1209, pkt 21.

18 — Wyrok z dnia 4 lutego 1999 r. w sprawie C-103/97 Köllensperger i Atzwanger, Rec. str. I-551, pkt 21.

19 — Opinia rzecznika generalnego D. Ruiza-Jaraba Colomera w sprawie C-17/00, ww. w przypisie 14, pkt 25, i wyroki w sprawie C-53/03, ww. w przypisie 13, pkt 29, i z dnia 6 lipca 2000 r. w sprawie C-407/98 Abrahamsson i Anderson, Rec. str. I-5539, pkt 36 i 37.

51. Należy zauważyć, iż organ, do którego wnoszony jest środek odwoławczy od decyzji organów administracyjnych, może być postrzegany jako sąd w rozumieniu art. 234 WE również wówczas, gdy wykazuje wprawdzie instytucjonalne powiązanie z administracją, natomiast krajowy porządek prawny jest ukształtowany w ten sposób, że gwarantuje on rozdział funkcjonalny między organy administracji, której decyzje są zaskarżalne, a owym organem, rozstrzygającym odwołania wnoszone od decyzji tych organów administracji, bez otrzymywania poleceń od administracji, w skład której ten organ wchodzi [20].

52. W niniejszym przypadku obie instancje będące stronami rozstrzygają o tych samych kwestiach według tego samego ustawowego kryterium, w związku z czym nie można mówić o rozdziale funkcjonalnym w rozumieniu opisanym wcześniej.

53. Trybunał zajmował się organizacjami zawodowymi w szczególności w sprawie Broekmeulen [21]. W wydanym w tej sprawie wyroku Trybunał orzekł, że w interesie effet utile prawa wspólnotowego musi on rozstrzygać kwestie wykładni i ważności, pojawiające się w ramach takiego sporu, jeżeli zgodnie z prawem państwa członkowskiego powierza się wykonanie przepisów organizacji zawodowej, która podlega pewnej administracyjnej kontroli, i jeżeli w tym zakresie organizacja ta we współdziałaniu z właściwymi władzami przewiduje środki zaskarżenia mogące mieć wpływ na ochronę uprawnień wspólnotowych.

54. W niniejszym przypadku administracyjna kontrola lub współdziałanie mogą znaleźć odzwierciedlenie jedynie w sytuacji uczestnictwa dwóch sędziów zawodowych przy wydawaniu spornych orzeczeń w drugiej instancji. Mimo to brak jest tu odpowiedniej ochrony, ponieważ sędziowie mogą zostać przegłosowani przez większość wchodzących w skład organu adwokatów, w niniejszym przypadku w liczbie trzech.

55. Nawet jeżeli charakter sądowy izb zawodowych znajduje potwierdzenie częściowo w literaturze [22], to należy zwrócić uwagę na to, że niezawisłość nie jest sprawą drugo-

20 — Wyroki z dnia 21 marca 2000 r. w sprawach połączonych od C-110/98 do C-147/98 Gabalfrisa i in., Rec. str. I-1577, pkt 39 i 40, i z dnia 30 maja 2002 r. w sprawie C-516/99 Schmid, Rec. str. I-4573, pkt 37.

21 — Wyrok z dnia 6 października 1981 r. w sprawie 246/80, Rec. str. 2311, pkt 16; David Anderson, w: *References to the European Court*, 1995, pkt 2-016.

22 — Zobacz np. Andreas Middeke, w: *Handbuch des Rechtsschutzes in der Europäischen Union*, wydanie 2, 2003, § 10 B I 2, pkt 23.

rzędną, lecz stanowi podstawową zasadę wymiaru sprawiedliwości [23].

56. W odniesieniu do rozważań przedstawionych już w niniejszym postępowaniu o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym jak i do faktu, że w pierwszej instancji decydują wyłącznie adwokaci luksemburscy wpisani w części I listy adwokatów, mogący mieć interes w tym, aby chronić „swój rynek pracy" przed zagraniczną konkurencją, nie można uznać ani Conseil disciplinaire et administratif, ani Conseil disciplinaire et administratif d'appel jako sądu w rozumieniu art. 234 WE.

57. Ponadto można również dokonać porównania z innymi przepisami dyrektyw o treści podobnej do art. 9 dyrektywy.

58. Przykładowo obowiązuje pewien rodzaj przepisów zawartych w dyrektywach, które wyraźnie stanowią, że organem odwoławczym, który powinny ustanowić państwa członkowskie, nie musi być bezwzględnie sąd w rozumieniu art. 234 WE [24].

59. Jednakże przepisów takich brakuje w niniejszym przypadku. Ponadto wymienione regulacje mimo to wymagają zawsze od stron zasady niezawisłości właściwej instancji. W związku z tym wymogi unormowane w tych przepisach, a dotyczące obsady składu orzekającego, nie są łagodniejsze, nawet jeżeli nie musiałoby chodzić o sąd w zwykłym rozumieniu.

60. Inny rodzaj przepisów zawartych w dyrektywach stanowi wreszcie, że orzeczenia, które nie podlegają „kontroli sądowej", podlegają zawsze kontroli dokonywanej przez instancję niezawisłą od organu, który wydał orzeczenie, a którą powinien być sąd w rozumieniu art. 234 WE [25].

61. Dyrektywa znajdująca zastosowanie w niniejszym przypadku nie przewiduje również tego rodzaju możliwości.

62. Z tego względu nie można wywnioskować z porównania z przepisami innych

23 — W przedmiocie znaczenia zasady niezawisłości zobacz opinię rzecznika generalnego D. Ruiza-Jaraba Colomera w sprawie C-17/00, ww. w przypisie 14, pkt 92 i nast.

24 — Artykuł 4 ust. 1 dyrektywy 2002/21/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 7 marca 2002 r. w sprawie wspólnych ram regulacyjnych sieci i usług łączności elektronicznej (Dz. U. L 108, str. 33). Artykuł 12 dyrektywy 2002/30/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 26 marca 2002 r. w sprawie ustanowienia zasad i procedur w odniesieniu do wprowadzenia ograniczeń odnoszących się do poziomu hałasu w portach lotniczych Wspólnoty (Dz.U. L 85, str. 40).

25 — Artykuł 2 ust. 8 dyrektywy Rady 89/665/EWG z dnia 21 grudnia 1989 r. w sprawie koordynacji przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych odnoszących się dostosowania procedur odwoławczych w zakresie udzielania zamówień publicznych na dostawy i roboty budowlane (Dz.U. L 395, str. 33) oraz art. 2 ust. 9 dyrektywy Rady 92/13/EWG z dnia 25 lutego 1992 r. koordynującej przepisy ustawowe, wykonawcze i administracyjne odnoszące się do stosowania przepisów wspólnotowych w procedurach zamówień publicznych podmiotów działających w sektorach gospodarki wodnej, energetyki, transportu i telekomunikacji. (Dz.U. L 76, str. 14).

dyrektyw o podobnej treści, czy chodzi w przypadku składów orzekających, obsadzonych wyłącznie przez adwokatów, o sądy w omówionym już rozumieniu czy o sądową procedurę odwoławczą.

63. Wreszcie należy zbadać kwestię niezawisłości także na podstawie orzecznictwa do art. 6 EKPC.

64. Wprawdzie przepis ten reguluje wyraźnie tylko gwarancje, które należy spełnić w rzetelnym procesie sądowym, jednak byłyby one nieskuteczne, gdyby nie uznano, że najpierw musi istnieć prawo do ochrony sądowej [26].

65. Również orzecznictwo wspólnotowe potwierdziło prawo dostępu do sądu, które daje jednostce możliwość, przyznaną przez porządek prawny Unii Europejskiej, dochodzenia praw i uzasadnionych interesów przed właściwym sądem w celu zapewnienia ich skuteczności. Artykuł 6 i 13 europejskiej Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności z dnia 4 listopada 1950 r. (zwanej dalej „EKPC") zawierają ogólną zasadę prawa, która jest podstawą tradycji konstytucyjnej wspólnej dla państw członkowskich.

66. Niezawisłość w rozumieniu EKPC oznacza, po pierwsze, niezależność sędziów od organów administracji i stron [27]. W niniejszym przypadku nie ma znaczenia fakt, że członkowie sądu są mianowani przez organy administracji, dopóki w odniesieniu do ich działań nie można wydawać żadnych poleceń [28]. W niniejszym przypadku nie jest to jednak oczywiste, dlatego wcześniejsze rozważania znajdują tu odpowiednie zastosowanie.

67. W zakresie obsadzania składu orzekającego nie musi chodzić w sposób bezwzględny o sąd w rozumieniu klasycznym. Właśnie w dziedzinie technicznej (np. patenty) można przekonująco uzasadnić innego rodzaju obsadę [29]. W niniejszym przypadku nie chodzi jednak o tego rodzaju dziedzinę specjalną, która wymaga szczególnej czy nawet technicznej wiedzy.

26 — Zobacz opinię rzecznika generalnego D. Ruiza-Jaraba Colomera w sprawie C-17/00, ww. w przypisie 14, pkt 88.

27 — ETPC, wyrok Le Compte, Van Leuven i De Meyer przeciwko Belgii z dnia 23 czerwca 1981 r., seria A, nr 43, § 55 i nast. oraz ETPC, wyrok Campbell i Fell przeciwko Zjednoczonemu Królestwu z dnia 28 czerwca 1984 r., seria A, nr 80, § 78.

28 — ETPC, wyrok Campbell i Fell przeciwko Zjednoczonemu Królestwu ww. w przypisie 27, § 79, oraz ETPC, wyrok Bryan przeciwko Zjednoczonemu Królestwu z dnia 20 listopada 1995 r., seria A, nr 335-A, § 38.

29 — ETPC wyrok Campbell i Fell przeciwko Zjednoczonemu Królestwu ww. w przypisie 27, § 76, oraz ETPC, wyrok Lithgow i in. przeciwko Zjednoczonemu Królestwu z dnia 8 lipca 1986 r., seria A, nr 102, § 201, oraz ETPC, wyrok British-American Tobacco Company LTD przeciwko Niderlandom z dnia 20 stycznia 1995 r., seria A, nr 331, § 77.

68. Wątpliwości mogą pojawić się przede wszystkim wówczas, gdy członkowie sądu są mianowani lub proponowani przez grupy interesów, a sąd ma zadecydować właśnie o interesach owych grup lub ich członków [30].

69. Natomiast co do zasady nie ma wątpliwości, jeżeli w przypadku sądu dyscyplinarnego osoby wykonujące dany zawód współdziałają jako sędziowie [31]. Mogą one nawet tworzyć większość składu orzekającego, jednakże pod warunkiem że mają ustawowy status chroniący ich przed naciskiem z zewnątrz [32].

70. W wyroku w sprawie Le Compte i De Meyere przeciwko Belgii Europejski Trybunał Praw Człowieka uznał, że bezstronność została zapewniona w ten sposób, że współdziałała taka sama liczba sędziów zawodowych, wybierających również przewodniczącego, którego głos był decydujący przy takiej samej ilości głosów [33].

71. Jednakże w niniejszej sprawie brakuje i tego rodzaju uregulowania. Ponadto należy pamiętać o tym, że w porównaniu z wyrokiem w sprawie Le Compte i De Meyere przeciwko Belgii w niniejszym postępowaniu chodzi o znacznie poważniejszą kwestię samego dostępu do adwokatury. Podczas gdy ściganie uchybień zawodowych można uznać jeszcze za „wewnętrzną sprawę" adwokatury, to w przypadku dostępu do zawodu i jego wykonywania wydać się to może wątpliwe, tym bardziej że ma to znacznie szerszy wpływ na sytuację prawną wnioskodawcy.

72. W związku z tym należałoby w każdym razie żądać ustawowej regulacji niezależności osób uczestniczących, co jest praktykowane w przypadku sędziów zarówno w wymiarze osobistym, jak i materialnym.

73. Ten sam problem pojawia się w drugiej instancji, ponieważ dwóch sędziów zawodowych może być przegłosowanych przez trzech adwokatów.

74. Składy orzekające takie jak Conseil disciplinaire et administratif oraz Conseil disciplinaire et administratif d'appel nie są w związku z tym niezawisłe w rozumieniu orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka.

30 — Zobacz Christoph Grabenwarter, w: *Europäische Menshcenrechtskonvention: ein Studienbuch*, wydanie drugie, 2005, § 24, pkt 33.

31 — Hans Jarass, w: *EU-Grundrechte: ein Studien- und Handbuch*, 2005, § 40, pkt 28.

32 — Jacques Velu i Rusen Ergec, w: *La convention européenne des droits de l'homme*, tom VII, 1990, pkt 539.

33 — ETPC, wyrok Le Compte, Van Leuven i De Meyere przeciwko Belgii, ww. w przypisie 27 § 57.

4. W przedmiocie kryterium bezstronności sądu

75. Z powyższych rozważań można ponadto wywnioskować, że Conseil disciplinaire et administratif oraz Conseil disciplinaire et administratif d'appel są równocześnie pozbawione cechy bezstronności, którą zgodnie z art. 6 ust. 1 EKPC powinien odznaczać się sąd, zwłaszcza że pomiędzy niezawisłością a bezstronnością istnieje w tym zakresie związek funkcjonalny, ponieważ niezawisłość jest warunkiem bezstronności [34].

76. W tym względzie możliwe jest porównanie ze sprawą De Moor, w której chodziło również o spór dotyczący odmowy dostępu do adwokatury, przy czym o odmowie tej zdecydowała komisja dyscyplinarna obsadzona wyłącznie przez adwokatów [35].

77. Skarżący poddał w wątpliwość strukturalną bezstronność komisji dyscyplinarnej i osobistą bezstronność jej członków. Skarżący podniósł, że bronią oni jedynie swoich własnych materialnych i moralnych interesów.

78. Podczas gdy rząd zainteresowanego państwa sprzeciwił się tej argumentacji jedynie na podstawie okoliczności tego konkretnego przypadku, Europejska Komisja Praw Człowieka poparła zasadniczo tezy strony skarżącej. Trybunał nie zajął się sam tym problemem, lecz powołał się wyłącznie na zasadę rzetelnego procesu sądowego oraz jawności.

79. Zgodnie z prawem luksemburskim w pierwszej instancji również decydują wyłącznie adwokaci luksemburscy wpisani w części I listy adwokatów, którzy mogliby mieć oczywiście interes w tym, aby chronić „swój rynek pracy" przed zagraniczną konkurencją.

80. Z tego powodu, zgodnie z prawem luksemburskim, nie ma zapewnionej bezstronności właściwych składów orzekających.

81. Wprawdzie orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka zadawala się możliwością późniejszej kontroli sądowej [36], jednakże w odniesieniu do postępowania odwoławczego przeprowadzanego zgodnie z prawem luksemburskim w ostatniej instancji brakuje w tym zakresie jednak pełnej

34 — Christoph Grabenwarter, ww. w przypisie 30, pkt 39.

35 — ETPC, wyrok De Moor przeciwko Belgii z dnia 23 czerwca 1994 r., seria A, nr 292-A.

36 — ETPC, wyrok Bryan przeciwko Zjednoczonemu Królestwu ww. w przypisie 28, § 40; Christoph Grabenwarter, w: *Verfahrensgarantien in der Verwaltungsgerichtsbarkeit*, 1997, rozdział czwarty, str. 359 i nast.

kompetencji niezbędnej do rozstrzygania kwestii faktycznych i prawnych [37].

82. W związku z tym można wyprowadzić wniosek, że system odwoławczy taki jak w postępowaniu przed sądem krajowym nie odpowiada wytycznym prawa wspólnotowego.

5. Wniosek wstępny

83. W związku z powyższym na dwa pierwsze pytania należy udzielić następującej odpowiedzi: dyrektywę 98/5 należy interpretować w ten sposób, że stoi ona na przeszkodzie stosowaniu procedury odwoławczej, o której mowa w ustawie z 1991 r., w brzmieniu nadanym ustawą z 2002 r.

V — W przedmiocie trzeciego i czwartego pytania prejudycjalnego: sprawdzenie znajomości języków

84. Trzecie i czwarte pytanie prejudycjalne dotyczą zasadniczo problemów prawnych, które pojawiają się również w toczącym się postępowaniu w sprawie stwierdzenia uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego w sprawie Komisja przeciwko Luksemburgowi. Odpowiadają one pytaniom prawnym, które w tamtej sprawie Komisja podniosła w pierwszym zarzucie.

85. Z tego względu w zakresie oceny trzeciego i czwartego pytania odsyłam do rozważań dotyczących zarzutu pierwszego w mojej opinii w równolegle toczącym się postępowaniu w sprawie stwierdzenia uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego [38].

86. Na trzecie pytanie i na pierwszą część czwartego pytania prejudycjalnego trzeba zatem odpowiedzieć, iż dyrektywę należy interpretować w ten sposób, że stoi ona w na przeszkodzie przepisowi krajowemu, zgodnie z którym organy państwa członkowskiego mogą uzależniać wykonywanie w państwie członkowskim innym niż państwo, w którym uzyskano uprawnienia, zawodu adwokata z użyciem tytułu zawodowego państwa pochodzenia od zdania uprzedniego egzaminu ze znajomości języka.

87. W świetle takiej wykładni zbyteczne jest udzielenie odpowiedzi na drugą część czwartego pytania prejudycjalnego.

37 — Zobacz również ETPC, wyrok Capital Bank AD przeciwko Bułgarii z dnia 24 listopada 2005 r., pkt 49429/99, § 98.

38 — Opinia również z dnia dzisiejszego (11 maja 2006 r.) w ww. w przypisie 2 sprawie C-193/05.

VI — Wnioski

88. W związku z powyższym proponuję Trybunałowi odpowiedzieć na pytania prejudycjalne w sposób następujący:

1. Dyrektywę 98/5/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 16 lutego 1998 r. mającą na celu ułatwienie stałego wykonywania zawodu prawnika w państwie członkowskim innym niż państwo uzyskania kwalifikacji [uprawnień] zawodowych należy interpretować w ten sposób, że stoi ona na przeszkodzie stosowaniu procedury odwoławczej, o której mowa w ustawie z 1991 r., w brzmieniu nadanym ustawą z 2002 r.

2. Dyrektywę 98/5 należy interpretować w ten sposób, że stoi ona na przeszkodzie przepisowi krajowemu, zgodnie z którym organy państwa członkowskiego mogą uzależniać wykonywanie w państwie członkowskim innym niż państwo, w którym uzyskano uprawnienia, zawodu adwokata z użyciem tytułu zawodowego państwa pochodzenia od zdania uprzedniego egzaminu ze znajomości języka.

Załącznik

Przepisy prawa krajowego

Ustawa z dnia 10 sierpnia 1991 r. o zawodzie adwokata

[...]

Artykuł 6

1. W celu uzyskania wpisu na listę [izby adwokackiej Ordre des avocats w Wielkim Księstwie Luksemburga] należy:

   a) być nieskazitelnego charakteru;

   b) spełniać warunki przyjęcia na aplikację;

   W wyjątkowych przypadkach Conseil de l'ordre (rada adwokacka) może zwolnić osoby, które ukończyły aplikację w państwie pochodzenia i mogą

wykazać się co najmniej pięcioletnim doświadczeniem zawodowym, z niektórych warunków przyjęcia na aplikację;

c) mieć obywatelstwo luksemburskie lub obywatelstwo jednego z państw członkowskich Wspólnot Europejskich. Rada adwokacka, po zasięgnięciu opinii ministra sprawiedliwości i pod warunkiem wzajemności ze strony niebędącego członkiem Wspólnot Europejskich państwa pochodzenia kandydata, może zwolnić z tego warunku. Stosuje się to również do kandydatów mających status uchodźcy politycznego, którzy uzyskali azyl w Wielkim Księstwie Luksemburga.

[...]

Artykuł 24

1. Niniejsza ustawa ustanawia komisję dyscyplinarną i administracyjną złożoną z pięciu adwokatów wpisanych w części I listy adwokatów, z których czterech wybiera większością zwykłą zgromadzenie ogólne izby w Luksemburgu, a jednego zgromadzenie ogólne izby w Diekirch. Zgromadzenie ogólne izby w Luksemburgu wybiera czterech zastępców, a zgromadzenie ogólne izby w Diekirch jednego zastępcę. Członka rzeczywistego, w razie niemożności sprawowania funkcji, zastępuje w kolejności starszeństwa zastępca z izby, do której członek ten należy, a w razie niemożności sprawowania funkcji przez zastępców z jego izby, zastępca z drugiej izby.

2. Kadencja członków trwa dwa lata, licząc od 15 września następującego po dacie ich wyboru. W razie zwolnienia funkcji członka rzeczywistego lub zastępcy komisja dyscyplinarna i administracyjna dobiera jego następcę. Kadencja następcy członka rzeczywistego lub zastępcy upływa w dniu, w którym upływałaby kadencja wybranego członka, którego on zastępuje. Członkowie komisji dyscyplinarnej i administracyjnej mogą być wybierani ponownie.

3. Komisja dyscyplinarna i administracyjna wybiera przewodniczącego i wiceprzewodniczącego. W razie niemożności sprawowania funkcji przez przewodniczącego i wiceprzewodniczącego komisji przewodniczy jej członek rzeczywisty o najdłuższym stażu. Najmłodszy członek komisji pełni funkcję sekretarza.

4. Członkiem komisji dyscyplinarnej i administracyjnej może być obywatel Luksemburga wpisany w części I listy adwokatów od co najmniej pięciu lat, niebędący członkiem rady adwokackiej.

5. Gdy nie można powołać składu komisji dyscyplinarnej i administracyjnej w powyższym trybie, jej członków wyznacza rada adwokacka, w której właściwości znajdują się członkowie, których należy zastąpić.

[...]

Artykuł 26

[...]

7. W przypadkach wykreślenia adwokata z listy, odmowy wpisu lub ponownego wpisu bądź kwestionowania rangi wpisanego adwokata, jak również w przypadkach art. 22 ust. 2, art. 23, art. 34 ust. 3 oraz art. 40 ust. 1 zainteresowany może wnieść sprawę do komisji dyscyplinarnej i administracyjnej w terminie 40 dni od dnia przekazania, doręczenia lub przesłania kwestionowanej decyzji, zgodnie z jedną z procedur przewidzianych w ust. 6. Postępowanie to nie wymaga ustanowienia pełnomocnika procesowego.

[...]

Artykuł 28 (w brzmieniu ustawy z 2002 r.)

1. Strony postępowania, prokuratura oraz rada zainteresowanej izby mogą wnieść odwołanie od wszystkich decyzji komisji dyscyplinarnej i administracyjnej z wyjątkiem decyzji, które zostały wymienione w art. 22 ust. 2.

2. W tym celu ustanawia się odwoławczą komisję dyscyplinarną i administracyjną, złożoną z dwóch sędziów sądu apelacyjnego i trzech asesorów, adwokatów wpisanych w części I listy adwokatów.

Członków będących sędziami oraz ich zastępców, a także sekretarza przydzielonego do komisji powołuje się w drodze zarządzenia Wielkiego Księcia na wniosek sądu najwyższego, na okres dwóch lat. Ich wynagrodzenie określa rozporządzenie Wielkiego Księcia.

Asesorów będących adwokatami i ich zastępców powołuje się w drodze zarządzenia Wielkiego Księcia na okres dwóch lat. Są oni wybierani spośród pięciu adwokatów wpisanych w części I listy adwokatów od co najmniej pięciu lat, proponowanych przez każdą z rad adwokackich na każdą z tych funkcji.

Funkcji asesora nie można łączyć z funkcją członka rady adwokackiej oraz z funkcją członka komisji dyscyplinarnej i administracyjnej.

Odwoławcza komisja dyscyplinarna i administracyjna urzęduje w pomieszczeniach sądu najwyższego, który zapewnia również obsługę kancelaryjną.

Odwoławczej komisji dyscyplinarnej i administracyjnej przewodniczy sędzia o najdłuższym stażu.

3. Odwołanie można złożyć w kancelarii sądu najwyższego w terminie 40 dni, który zaczyna swój bieg dla stron, prokuratury lub rady zainteresowanej izby od zawiadomienia listem poleconym ze zwrotnym potwierdzeniem, zarządzonego przez przewodniczącego komisji dyscyplinarnej i administracyjnej.

Do odwoławczej komisji dyscyplinarnej i administracyjnej należy odpowiednio stosować postanowienia artykułu 26 dotyczące dochodzenia i postępowania.

Artykuł 29

1. Strony postępowania, prokuratura oraz rada zainteresowanej izby mają możliwość wniesienia skargi kasacyjnej od wyroku wydanemu w wyniku odwołania.

2. Do wniesienia skargi kasacyjnej, przeprowadzenia dochodzenia oraz orzeczenia znajdują odpowiednie zastosowanie przepisy postępowania cywilnego. Termin do wniesienia skargi kasacyjnej rozpoczyna się z dniem, w którym sekretarz zawiadomi listem poleconym z potwierdzeniem zwrotnym o wyroku komisji odwoławczej.

[...].

Ustawa z dnia 13 listopada 2002 r. o transpozycji do prawa luksemburskiego dyrektywy 98/5/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 16 lutego 1998 r. mającej na celu ułatwienie stałego wykonywania zawodu prawnika w państwie członkowskim innym niż państwo uzyskania kwalifikacji [uprawnień] zawodowych oraz o

1) zmianie ustawy z dnia 10 sierpnia 1991 r. o zawodzie adwokata;

2) zmianie ustawy z dnia 31 maja 1999 r. o udostępnianiu adresu siedziby spółki

[...]

Artykuł 3

1. Adwokat wspólnotowy może praktykować w Wielkim Księstwie Luksemburga, posługując się tytułem zawodowym uzyskanym w kraju pochodzenia, pod warunkiem uzyskania wpisu na listę jednej z izb adwokackich działających w tym państwie.

   W tym celu powinien złożyć u prezesa rady adwokackiej (Bâtonnier) okręgu sądowego, w którym chce wykonywać praktykę, kompletny wniosek w języku francuskim. Poza przedłożeniem dokumentów i informacji wymienionych w ustępie 2 adwokat wspólnotowy powinien podać we wniosku, czy należy do jakiejkolwiek organizacji w kraju pochodzenia, a jeśli tak, podać wszystkie użyteczne informacje na temat tej organizacji.

2. Rada izby adwokackiej Wielkiego Księstwa Luksemburga, do której adwokat wspólnotowy zwrócił się o umożliwienie praktykowania z użyciem tytułu zawodowego uzyskanego w kraju pochodzenia, dokonuje wpisu adwokata wspólnotowego na listę adwokacką tej izby po przeprowadzeniu rozmowy w celu upewnienia się przez radę, że adwokat wspólnotowy posługuje się co najmniej językami określonymi w art. 6 ust. 1 lit. d) ustawy z dnia 10 sierpnia 1991 r. oraz w celu przedłożenia dokumentów, o których mowa w art. 6 ust. 1 lit. a), c) zdanie pierwsze i lit. d) ustawy z dnia 10 sierpnia 1991 r., a także zaświadczenia o rejestracji zainteresowanego adwokata wspólnotowego we właściwych organach państwa członkowskiego pochodzenia. Zaświadczenie to należy składać w pierwszym miesiącu każdego roku, nie może ono przy tym być wydane wcześniej niż trzy miesiące od dnia złożenia.

Jeżeli zaświadczenie nie zostanie przedłożone, rada izby może orzec, że wpis wspólnotowego adwokata zostanie ponownie wykreślony.

Wpisanie wspólnotowego adwokata na listę adwokatów należących do izby adwokackiej następuje poprzez wpis do części IV listy adwokatów, określonej w art. 8 ust. 3 pkt 4 ustawy z 10 sierpnia 1991 r., którzy wykonują swoją działalność, posługując się tytułem zawodowym uzyskanym w kraju pochodzenia.

Rada izby, dokonująca wpisu, poucza o tym fakcie właściwy organ państwa członkowskiego pochodzenia.

3. Decyzje o odmowie wpisu, o którym mowa w ust. 2 tego artykułu, lub o wykreśleniu takiego wpisu zawierają uzasadnienie i są doręczane wspólnotowemu adwokatowi listem poleconym ze zwrotnym potwierdzeniem odbioru.

Przysługują od nich środki zaskarżenia określone w art. 26 ust. 7 i następne ustawy z dnia 10 sierpnia 1991 r., na warunkach i w trybie tam przewidzianych.

4. Jeżeli jedna z izb adwokackich Wielkiego Księstwa Luksemburga publikuje nazwiska wpisanych na jej listę adwokatów, to publikuje również nazwiska wpisanych na swoją listę adwokatów wspólnotowych, wykonujących swoją działalność, posługując się tytułem zawodowym uzyskanym w kraju pochodzenia.

5. Jeżeli właściwy organ państwa członkowskiego innego niż Luksemburg dokona wpisu adwokata, który jest wpisany w jednej z izb adwokackich Wielkiego Księstwa Luksemburga, wówczas informacje określone w artykule 3 ustęp 2 dyrektywy 98/5/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 16 lutego 1998 r. są przekazywane prezesowi tej izby adwokackiej Wielkiego Księstwa Luksemburga, w której jest wpisany adwokat.

[...]

Artykuł 14

Ustawa z dnia 10 sierpnia 1991 r. o zawodzie adwokata w zmienionym brzmieniu zostaje zmieniona następująco:

[...]

III. W art. 6 ust. 1 dodaje się lit. d) w następującym brzmieniu:

„d) znać język ustawodawstwa oraz języki administracji i sądownictwa w rozumieniu ustawy z dnia 24 lutego 1984 r. o reżimie językowym".